

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)
SSN Jerzy Grubba
SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

w sprawie **D. S.**
obwinionego z art. 94 § 1 k.w. w zw. z art. 2 § 1 k.w.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 18 grudnia 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść,
od wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni
z dnia 28 czerwca 2022 r., sygn. akt II K 308/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w
zw. z art. 45 § 1 k.w. umarza postępowanie, a kosztami
postępowanie w sprawie obciąża Skarb Państwa.**

[J.J.]

Jerzy Grubba

Andrzej Tomczyk

Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

D. S. został oskarżony o to, że w dniu 14 lutego 2020 r. w G. na ul. C. kierował pojazdem mechanicznym marki B. o nr rej. G. pomimo wydanej przez Urząd Miasta w G. decyzji nr [...] o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami kategorii BCE, tj. o czyn z art. 180a k.k.

Sąd Rejonowy w Gdyni wyrokiem z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt II K 783/20, uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, za co przy zastosowaniu art. 37b k.k., na mocy art. 180a k.k. w zw. z art. 34 § 1 k.k., art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k. skazał go na karę 2 miesięcy pozbawienia wolności i karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym. Na mocy art. 42 § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. Sąd orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył kasacją na korzyść oskarżonego Prokurator Generalny, zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, tj. art. 180a k.k. poprzez jego wadliwe zastosowanie i uznanie D. S. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, polegającego na kierowaniu pojazdem mechanicznym wbrew decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami, a to decyzji Prezydenta Miasta G. o nr [...] z dnia 9 listopada 2015 r. o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami kategorii BCE, podczas gdy w dacie czynu, tj. 14 lutego 2020 r., wskazana decyzja nie obowiązywała już oskarżonego, albowiem stanowiła ona o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi wyłącznie do dnia 21 lipca 2016 r., co winno skutkować uznaniem, że zachowanie oskarżonego wypełniło jedynie znamiona wykroczenia z art. 94 § 1 k.w.

Sąd Najwyższy uwzględnił kasację Prokuratora Generalnego i wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2022 r. w sprawie V KK 138/22 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Gdyni do ponownego rozpoznania.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy, w ramach zarzucanego oskarżonemu czynu, Sąd Rejonowy w Gdyni wyrokiem z dnia 28 czerwca 2022 r., sygn. akt II K 308/22, uznał D. S. za winnego tego, że „w dniu 14 lutego 2020 r. w G. na drodze publicznej ul. C. kierował pojazdem mechanicznym marki B. o nr rej G. nie mając do tego uprawnienia”, tj. czynu z art. 94 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu w zw. z art. 2 § 1 k.w., za co na mocy art. 94 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu w zw. z art. 24 § 1 k.w. wymierzył mu 2.000 zł grzywny, na poczet której - na podstawie art. 82 § 3 k.p.w. - zaliczył okres zatrzymania od dnia 2 czerwca 2021 r. do 11 czerwca 2021 r. przyjmując, że jeden dzień zatrzymania jest równoważny grzywnie w wysokości 200 złotych.

Na mocy art. 94 § 3 k.w., w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu, w zw. z art. 2 § 1 k.w. w zw. z art. 29 § 1 i 2 k.w., Sąd orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat, na poczet którego zaliczył okres zatrzymania prawa jazdy od dnia 19 lutego 2021 r. do dnia 29 kwietnia 2022 r.

Sąd wydał również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów i zwolnił oskarżonego z obowiązku ich ponoszenia.

Żadna ze stron nie zaskarżyła wyroku Sądu Rejonowego.

Kasację na korzyść obwinionego wniosł Prokurator Generalny, który zaskarżając wyrok w całości zarzucił „rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na wadliwym uznaniu, że awizowane i niepodjęte w terminie zawiadomienie oskarżonego D. S. o terminie rozprawy głównej w dniu 24 czerwca 2022 r. zostało mu prawidłowo doręczone i wystąpiły tym samym warunki do rozpoznania sprawy pod jego nieobecność, podczas gdy korespondencję tę wysłano na nieaktualny adres, niebędący wskazanym przez D. S. - w wykonaniu obowiązku ciążącego na nim z mocy art. 75 § 1 k.p.k. - miejscem jego zamieszkania, dłuższego pobytu, ani adresem do doręczeń, co w konsekwencji skutkowało przeprowadzeniem postępowania pod jego nieobecność z rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony, polegającym

na uniemożliwieniu mu wzięcia udziału w rozprawie oraz poddania wydanego wyroku skazującego kontroli odwoławczej”. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez Prokuratora Generalnego kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Z akt sprawy wynika:

- rozprawa główna w dniu 24 czerwca 2022 r. odbyła się pod nieobecność oskarżonego D. S. . Sąd postanowił, na mocy art. 374 § 1 k.p.k. prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, albowiem jego obecność nie jest uznana za obowiązkową, a oskarżony nie stawiał się i nie usprawiedliwił swojej nieobecności (k. 187),
- zawiadomienie o terminie rozprawy, datowane na dzień 1 czerwca 2022 r., zostało skierowane do oskarżonego na adres: [...] R., ul. B. 40 (k. 177, 185-186), pod którym to adresem wymieniony nie mieszkał i nie przebywał co najmniej od sierpnia 2021 r., ponieważ zlokalizowana pod wskazanym adresem nieruchomość została w tym czasie wyburzona. Adres ten oskarżony podał na etapie postępowania przygotowawczego (k. 56-57), jak również w toku sprawy pierwotnie rozpoznanej pod sygnaturą II K 783/20 (k. 92-93), także jako adres do doręczeń (k. 91, 92),
- z notatki urzędowej datowanej na dzień 19 sierpnia 2021 r., sygn. akt Kkow [...] (k. – 27), sporządzonej przez kuratora zawodowego, wynika, że oskarżony po opuszczeniu zakładu karnego jest osobą bezdomną, albowiem budynek pod adresem R. ul. B., gdzie dotychczas mieszkał, został zburzony przez właściciela. Aktualnie nie ma stałego miejsca pobytu. Oskarżony wskazał adres korespondencyjny, tj. G., ul. A. – miejsce zamieszkania jego rodziców i siostry,
- w dniu 28 września 2021 r. oskarżony stawiał się w Sądzie Rejonowym w Gdyni i przedłożył kuratorowi oświadczenie, w treści którego poinformował, że począwszy od 30 sierpnia 2021 r. będzie zamieszkiwać pod adresem: C., ul. P. (k. – 32 - 33 akta

Kkow [...]), przedkładając tytuł prawny do zajęcia lokalu mieszczącego się pod wskazanym adresem (przedłożył kopię umowy podnajmu części lokalu użytkowego (k. 34),

- postanowieniem z dnia 6 października 2021 r., sygn. akt II K 783/20, Wo 524/2021, X Ko 3766/21, Sąd Rejonowy w Gdyni uznał się niewłaściwym do prowadzenia sprawy w zakresie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 11 lutego 2021 r. o sygn. akt II K 783/20 i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Wejherowie, wskazując w uzasadnieniu orzeczenia, iż skazany D. S. nie przebywa pod dotychczasowym adresem zamieszkania w G., natomiast aktualne miejsce jego pobytu, tj. C., ul. P., pozostaje we właściwości miejscowej Sądu Rejonowego w Wejherowie (k. 38-39 akt Kkow 577/21),

- ze sporządzonej przez Kuratora Zawodowego dla Dorosłych Sądu Rejonowego w Wejherowie notatki urzędowej z wysłuchania D. S. z dnia 13 listopada 2021 r. wynika, że zarówno adres pobytu, jak i do korespondencji to C., ul. P. (k – 46, k – 47 - 49 akt Kkow [...]),

- z akt wykonawczych Sądu Rejonowego w Gdyni w sprawie II K 783/20 wynika, że posesja R. ul. B. została wyburzona w sierpniu 2021 r. Kierownik Rewiru Dzielnicowych Wydziału Prewencji Komisariatu Policji w R. pismem z dnia 8 lutego 2022 r. poinformował, że D. S. chwilowo zamieszkiwał w G. na ul. A. (k – 28 akt wykonawczych). Z kwestionariusza wywiadu środowiskowego z dnia 12 lutego 2022 r. tych samych akt, wynika, że oskarżony jako miejsce zamieszkania podał: G., ul. A. (dom stanowi własność jego rodziców; k.29). Na k. 33 widnieje wezwanie skierowane do oskarżonego na wskazany adres, które odebrał.

- uwzględniając adres korespondencyjny podany przez D. S. na etapie postępowania wykonawczego, Sąd Najwyższy - przy piśmie z dnia 29 marca 2022 r. - wysłał do wymienionego odpis kasacji Prokuratora Generalnego na adres: G., ul. A. (k - 56 Kkow [...]).

Zawiadamiając organ prowadzący postępowanie o zmianie miejsca swojego pobytu (C., ul. P.) i wskazując zarazem adres korespondencyjny (G., ul. A.), oskarżony dopełnił obowiązku wynikającego z art. 75 § 1 k.p.k. Sąd Rejonowy w

Gdyni w sprawie II K 308/22 dysponował aktualnym adresem oskarżonego, dlatego też zawiadomienie o terminie rozprawy głównej, wyznaczonej na dzień 24 czerwca 2022 r., winno zostać skierowane na aktualny, podany przez oskarżonego w toku postępowania wykonawczego, adres. Przesłanie przez Sąd Rejonowy zawiadomienia o terminie rozprawy głównej w sprawie II K 308/22 na nieaktualny adres nie stanowiło podstaw do uznania przez Sąd, że oskarżony został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy i prowadzenie jej pod jego nieobecność. Niewątpliwie przyznać należy rację skarżącemu, że wysłanie zawiadomienia o rozprawie na inny, niż wskazany przez samego oskarżonego adres do odbioru korespondencji, nie spełnia warunku prawidłowego poinformowania go o jej terminie, niezbędnego dla prowadzenia postępowania pod nieobecność oskarżonego. Wprawdzie od dnia 1 lipca 2015 r., zgodnie z art. 374 k.p.k., oskarżony ma prawo, a nie obowiązek (jeżeli sprawa nie dotyczy zbrodni lub gdy przewodniczący albo sąd nie uzna jego obecności za obowiązkową) brania udziału w rozprawie, jednak, aby móc to prawo zrealizować, musi być prawidłowo zawiadomiony o jej terminie i miejscu (art. 117 § 1 k.p.k.), a gdy brak jest w tym zakresie dowodu doręczenia korespondencji, czynności tej nie powinno się przeprowadzać – art. 117 § 2 k.p.k. (tak: wyrok Sąd Najwyższy z dnia 17 lipca 2024 r., IV KK 201/24).

Tylko poprawne wskazanie danych adresowych warunkuje możliwość uznania zawiadomienia za doręczone także i wtedy, gdy nastąpi sytuacja tzw. doręczenia zastępczego, o której stanowi przepis art. 133 § 1 i 2 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2017 r., III KK 424/17; podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lipca 2016 r., V KK 187/16). W świetle obowiązujących przepisów można prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie nie jest obowiązkowy tylko wówczas, gdy został on prawidłowo, a więc w sposób zgodny z treścią przepisów zawartych w rozdziale 15 k.p.k., zawiadomiony o jej czasie i miejscu. Nieprawidłowe powiadomienie jest z kolei równoznaczne z niepowiadomieniem o terminie rozprawy i w rezultacie zawsze rodzi konieczność zaniechania jej przeprowadzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 r., IV KK 283/20).

Nieobecność oskarżonego D. S. na rozprawie, związana z brakiem prawidłowego powiadomienia go o jej terminie, pozbawiła go nie tylko prawa do udziału w rozprawie, co stanowi rażące naruszenie przepisów art. 117 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k., ale również w konsekwencji prowadziła do naruszenia prawa do obrony z art. 6 k.p.k., skoro poprzez uniemożliwienie mu osobistego uczestnictwa w rozprawie, nie mógł on składać wyjaśnień, oświadczeń i wniosków, czy też zaskarżyć wyroku i doprowadzić do skontrolowania go przez sąd II instancji.

D. S. został oskarżony o popełnienie czynu z art. 180a § 1 k.k., ale ostatecznie uznano go za winnego popełnienia wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym w dacie czynu w zw. z art. 2 § 1 k.w. Z uwagi na powyższe oraz fakt, iż czynu tego oskarżony dopuścił się w dniu 14 lutego 2020 r., oraz uwzględniając kierunek zaskarżenia stwierdzić trzeba, że upłynął już okres przedawnienia karalności tego wykroczenia, o którym mowa w art. 45 § 1 k.w. - i to wydłużonego o przypadający od 31 marca 2020 r. do 16 maja 2020 r. okres wstrzymania biegu przedawnienia karalności wykroczeń ze względu na epidemię COVID. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umorzył postępowanie w sprawie.

[J.J.]

[a.ł.]

Jerzy Grubba

Andrzej Tomczyk

Waldemar Płóciennik